

Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkond uue õppeaasta hakul: töötame uues olukorras

Margus Lember – Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna dekaan

Möödunud õppeaasta semestrid olid väga erinevad. Detsembris tähistasime rahvusülikooli 100. aastapäeva, millele oli eelnenud aastajagu hoolikalt kavandatud üritusi. Kevadsemestril tabas meid aga pandeemia, millesarnast praegune inimpölv ei ole varem kogenud. Nii ülikool kui ka Eesti meditsiinisüsteem pidi kiiresti reageerima ja kohanema uute tingimustega. See oli proovikivi meile kõigile, sest nii õppe-, teadus- kui ka ravitöö tuli ruttu ümber korraldada.

Kriitilised olukorrad toovad kõige paremini esile meie tugevad ja nõrgad küljed ning arengupotentsiaali. Kevadine kogemus õppevormide mitmekesistamisel on hindamatu. Nüüd saame pakkuda auditoorse õppe kõrval rohkem erinevaid e-õppe lahendusi. Peame olema valmis vajaduse korral ka algaval õppeaastal kiiresti reageerima ja kohandama õppetööd olude järgi. Jätkuma peab kriitilisus ja nõudlikkus kvaliteetse õppe- ja teadustöö suhtes.

Kõige keerukamaks on osutunud olukord kliiniliste praktikumidega, mida saime teha piiratud mahus juunikuus. Meie erialadel ei ole õpe ilma praktilise koolitusest võimalik ja seepärast on algava õppeaasta plaanid seatud nii, et ka eriolukorras toimuks ikkagi minimaalselt vajalik praktiline õpe. Kevadine kogemus näitas, et senisest täpsem teoreetiline ettevalmistus, videoseminarid ja eelnevad teadmiste kontrollid võimaldavad praktikumide ajal enam keskenduda just praktilistele kontaktidele patsientidega, uurimisevõtete harjutamisele, konkreetsete toimingu jälgimisele ja harjutamisele. Logistiliselt on see keerulisem kui varem, ent kliinikud tulid sellega

hästi toime. Individuaalse praktika jätkamine oli kevadsemestril enamikus baasidest võimalik, ehkki mõningaid muudatusi tingisid haiglates plaanilise töö vähenemine ja ambulatoorsete kaugvastuvõttude alustamine. Kohati mõjutas praktikat ka isiklike kaitsevahendite nappus märtsis-aprillis. Koostöö baasidega toimus hästi ja vajalikud ümberkorraldused sujusid suurte tõrgeteta.

Lisaks õppetööle oli ülikoolil tähtis roll ühiskonna teavitamisel ja otsustajate nõustamisel, et tervise kaitseks tehtavad sammud oleksid tõenduspõhised, õigeaegsed ning vastaksid ohutasele. Julgen kinnitada, et Tartu Ülikooli teadlased panustasid palju. Alustati mitut uuringut, et saada teadmisi SARS-CoV-2 olemuse, levimuse ja tuvastamise kohta ning oskusi COVID-19-haigete keerulise olukorra leevendamiseks. Nõuanded, kuidas haigetega ümber käia ja mil viisil teha tervishoiusüsteemis vajalikke ümberkorraldusi, tulid samuti valdavalt meie valdkonna õppejõududelt-teadlastelt. Populaarseks osutus meie kodulehele koondatud tõenduspõhine infobaas maailmas ilmunud olulisematest teadustöödest COVID-19 kohta.

KVALITEEDIHINDAMINE

Möödunud õppeaastal hindas Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur arstiteaduse, hambaarstiteaduse ja proviisori õppekavu ning andis meditsiini õppekavagrupile parima võimaliku, seitsmeaastase akrediteeringu. Hindamisraportis tõsteti esile mitut tugevat külge, aga esitati ka soovitusi õppekavade edasiseks arendamiseks. Muu hulgas tunnustas komisjon laialdaselt

kasutusele võetud e-õppe võimalusi, mis näitas eriolukorra tingimustes varem tehtud töö tõelist kasu. Kiiduväärseks peeti ka simulatsioonõppemeetodite laialdast kasutamist, sh peeti oluliseks, et edendataks aktiivset õppimist praktilise õppe käigus ning keskendutaks rohkem üliõpilaste oskuste ja hoiakute arendamisele.

ÕPPETÖÖ

Eriolukord ei mõjutanud mitte ainult õppetööd, vaid ka Tartu Ülikooli lõpetamist. Esimest korda toimus arstiteaduse õppekava läbinute lõpueksam veebi teel. 138 inglise- ja eestikeelse õppekava üliõpilast sooritasid eksami kas oma kodus või ülikooli arvutiklassis. Eriline oli ka 344 inimesele lõpudiplomite üleandmine, mis toimus valdkonna eri õppehoonetes.

Proviisoriõppes oli lõpetajate hulgas esimest korda 49 inimest, kes läbisid täienduskoolitusprogrammi „Farmatseudist proviisoriks“. Usun, et see koolitus parandab olukorda võrreldes vahepealse ajaga, mil proviisoreid ei tulnud tervishoidu piisavalt peale.

2020/2021. õppeaastal alustas meditsiiniteaduste valdkonnas õpinguid 442 esimese ja teise õppeastme üliõpilast, sh ingliskeelsel arstiteaduse õppekaval. Doktorantuuriõpinguid alustas 32 inimest.

Kui rääkida kvaliteedist, siis paneme suurt rõhku õppekavade kohandamisele, et tagada kiiresti muutuv ühiskonnas nüüdisaegne õpe ja selle kõrge tase. Muu hulgas saab suuremat tähelepanu digipädevuse arendamine õppekavade kaudu. Oleme selleks saanud Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse

grandi ja osaleme ka Euroopa arsti-teaduskondade digivõrgustikus koos paarikümne teaduskonnaga eri piirkondadest. Digiretseptid, terviseandmete analüüs, virtuaalreaalsus, 3D-printimine, tehisintellekt ja mitmesugused tehnoloogilised halduslahendused on vaid mõni näide, mille kasutamiseks ja tõlgendamiseks on vaja erioskusi ja -teadmisi.

Olulisel kohal on kuuenda kursuse kliinilise praktika ja residentuuri praktikajuhendajate pidev koolitamine. 2019. aastal toimus kolm koolitust, millest sai osa 62 juhendajat. Möödunud sügisel toimus esimest korda ka proviisoriõppe praktikajuhendajate koolitus, kus osales 14 proviisorit. Lisaks baaskoolitusele võtame suuna kitsamatele teemadele keskenduvatele koolitustele ja veebikoolituste väljatöötamisele. Koostöös nooremarstidega on eesmärk anda tulevastele eriarstidele juba residentuuri käigus algtõed õpetamisest. Nii on alates möödunud sügisest võimalik arst-residentidel osaleda ka juhendamiskoolitustel.

ERIARSTIÕPE

Residentuur on viimase aastaga teinud läbi mitu uuendust, mis muudavad selle kvaliteetsemaks, paindlikumaks ja kaasavamaks. Novembris läbis onkoloogia residentuuriprogramm välishindamise. Selle tugevaks küljeks peeti kombineeritud kiiritusravi ja medikamentoose ravi alast koolitust ning arst-residentide võimalust osaleda teadustöodes ja kliinilistes uurin-gutes. Et kohandada programmi ühiskonna vajadustega, soovitasid väliseksperdid pikendada residentuuriõpinguid neljalt aastalt viiele.

Välishindamise kõrval hakkab toimuma ka sisehindamine. Meie eesmärk on, et 2023. aastaks saaksid kõik programmid kas välis- või sisehinnatud.

Suuremat tähelepanu saab ka residentuuri korrapärane tagasiside andmine – seda oodatakse nii juhendajate kui ka praktikabaaside kohta. Eesmärk on koguda seda opera-

tiivsemalt ja innustada residente märksa aktiivsemalt baaside kohta tagasisidet andma, siis saab murekohtadele ka kiiremini reageerida.

Alates 1. aprillist tõusis arst-residentide brutopalk võrreldes eelmise aastaga 7,1% ja see küündib nüüd 2233,34 euronit kuus. Kuine juhendamistasu suurenes 200,10 euronit. Ka ülikoolile residentuuri korralduse ja õpetamise eest tasutav summa tõusis pärast kuueaastast seisakut ja nüüd on see 120,83 eurot kuus.

Muudeti TÜ residentuurieeskirja, mille kohaselt saab residentuuri läbida osakoormusega. See võimalus on arst-residentil, kes on kuni kolmeaastase või puudega lapse vanem või eestkostja, õpib doktoriõppes või hooldab pereliiget, kes vajab haiguse, puude või muu erivajaduse tõttu igapäevatoimingutes abi. Eeskirja lisati ka võimalus peatada residentuur omal soovil üheks kuuks kuni üheks aastaks. Need muudatused teevad residentuuri läbimise palju paindlikumaks ning see on praegustele ja tulevastele arst-residentidele väga tähtis. Teiselt poolt pikendavad need muudatused uute eriarstide pealekasvu.

1. juunist uuenes ka residentuuri-komisjon, kuhu kuulub nüüdsest 11 liiget: residentuuriprodekaan, viis eriala üldjuhendajat, üks üliõpilaste, üks Eesti Arstide Liidu ja üks Eesti Haiglate Liidu esindaja ning kaks arst-residentide esindajat.

SIMULATSIOONIKESKUS

Üks suurimaid ettevõtmisi on ASTRA projekti toetusel avatud simulatsioonikeskus Tartu Ülikooli Kliinikumi ruumides. Tulevastel arstidel on seal senisest paremad võimalused kliiniliste ja praktiliste oskuste omandamiseks. Manipuleeritavate mannekeenide kõrval asub seal ka Baltimaade ainus endoskoopilise kirurgia simulaator, mis on mõeldud kirurgiliste operatsioonide harjutamiseks arst-residentidele.

TUNNUSTUSED

Igas meditsiiniteaduste valdkonna instituudis töötab silmapaistvaid

inimesi. Tänavu said hea õpetamise grandit oma õpetamispraktika arendamiseks histoloogiadotsent Piret Hussar, farmakognoosiaprofessor Ain Raal ning füsiatria ja taastusravi assistent Maie Tali. Aasta õppejõu tiitli sai sotsiaalfarmaatsia dotsent Daisy Volmer, aasta programmijuhiks nimetati integreeritud õppekava „Hambaarstiteadus“ programmijuht Rita Nõmmela.

Hambaarstiteaduse instituudi e-kursus „Suuõõne anatoomia ja füsioloogia“ ja farmaatsia instituudi teadlaste e-kursus „Ravimitest maakeeli“ pälvisid kvaliteedimärgi.

Molekulaarmeditsiini professorit Ana Rebast tunnustati teadustöö „MikroRNA-d kroonilistes immuunsüsteemi haigustes“ eest riikliku teaduspreemiaga arstiteaduse alal; liikumislabori juhataja Merike Kull sai Valgetähe V klassi teenetemärgi, peremeditsiini professorile Ruth Kaldale anti Eesti Punase Risti II klassi teenetemärk ning esimese naisena sai Baltimaade teaduste akadeemiade medali inimese geneetika professor Maris Laan.

TEADUSTÖÖ

Süsteemset edasiminekut kodumaises teadusrahastuses ei ole ja ilmselt ei tule seda ka lähiajal, sest majandusolud ei ole kiita. Konkursipõhiseid uurimistoetusi napib, edukusmäärad on ebaproportsionaalselt madalad. Teaduse suuremast baasrahastamisest saadavad summad on paljuski juba ette planeeritud (nt emeriteerumise toetuseks või doktorantide tulemusstipendiumiteks) ning see ei paranda eriti uurimisrühmade otsest rahastust. COVID-19-ga seoses on riik valikuliselt toetanud mõningaid uuringuid, ent suure osa neist algatasid teadlased ise õhinapõhiselt, sest oli vajadus saada kiiresti asjakohast teavet.

Valdkonna teadustööde hulk on olnud stabiilselt suur. 2019. aastal avaldati 309 kõrgetasemelist artiklit ja kaitsti 21 doktoritööd.

Aasta jooksul on toimunud koostöökohtumised Groningeni ja Kopenhaageni ülikooli arstiteadus-

PÄEVAKORRAL

konnaga ühiste uuringusuundade ja koostöövõimaluste väljaselgitamisel. Kutsusime külla Jaapani kolleegid eesmärgiga edendada ülikoolidevahelist üliõpilasvahetust nii diplomieelses kui ka doktoriõppes.

Läheneval sügisel astub ametisse kliinikumi juhatuse uus esimees. Loodetavasti lahenevad sellega valdkonna olulisima praktikabaasi

juhtimismured ning peatub kliinikumi ja meditsiiniteaduste valdkonna eemaldumine teineteisest. Reformiretoorika vajab konkreetset argumentatsiooni ja sisu.

Selle kõige valguses ei jää tähistamata arstiteaduskonna 388. aastapäev. Teaduskonverents toimub 15. oktoobril. 16. oktoobril toimuma pidanud teemakonverents lükkub

aga aasta võrra edasi. Sel päeval toimub pidulik autasustamine, kus tunnustame teaduskonverentsi parimaid ja anname üle arstiteaduskonna medalid. Kui sügisene olukord kokkusaamist ei võimalda, saab autasustamist jälgida veebis. See, millises vormis üritus aset leiab, sõltub epidemioloogilisest olukorrast. Püsigem terved ja paindlikud!